

dr hab. prof. UPJPII Sławomir Soczyński

Kraków, 21.03.2026 r.

Wydział Nauk o Komunikacji

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

**Recenzja rozprawy doktorskiej Pani mgr Darii Teresy Zadroźniak pt.:
Rola mediów i dziennikarzy w przekazywaniu informacji
oraz kształtowaniu świadomości, wiedzy i postaw wobec zmiany klimatu**

Wartość naukowa rozprawy i oryginalność badań

Główną kwestią, której dotyczy przedstawiona do recenzji dysertacja mgr Darii Teresy Zadroźniak jest znaczenie mediów i dziennikarzy w procesie kształtowania świadomości, wiedzy i postaw u odbiorców. Niewątpliwie podjęty przez autorkę temat jest ciekawy poznawczo i ważny społecznie, ponieważ jak wiemy media pełnią rolę informacyjną (dostarczają wiedzy), interpretacyjną (nadają znaczenie wydarzeniom) i opiniotwórczą (wpływają na poglądy i postawy) co sprawia, że nie tylko opisują rzeczywistość, ale w dużej mierze ją współtworzą w świadomości społecznej. W konsekwencji nie tylko odzwierciedlają rzeczywistość, lecz także aktywnie ją współtworzą w świadomości społecznej, wpływając na sposób rozumienia zjawisk, hierarchię wartości oraz kierunki debat publicznych.

Szczególnego znaczenia nabiera to w kontekście problemów złożonych i długofalowych, takich jak zmiany klimatu, które wymagają nie tylko wiedzy eksperckiej, lecz także społecznej mobilizacji i zmiany postaw, a które stały się badawczym punktem odniesienia autorki. Media i dziennikarze stają się w tym ujęciu nie tylko pośrednikami w przekazywaniu informacji, ale również uczestnikami procesu kształtowania dyskursu publicznego, odpowiedzialnymi za dobór tematów, ich ramowanie oraz sposób prezentacji. Od jakości i rzetelności tego przekazu zależy poziom zrozumienia problemu przez odbiorców, ich gotowość do podejmowania działań oraz akceptacja dla polityk publicznych związanych z ochroną klimatu.

Podjęte przez autorkę badania, analizujące wskazany problem w kontekście jednego z najważniejszych współcześnie globalnych wyzwań czynią pracę dodatkowo wartościową i aktualną. W obliczu narastających zagrożeń środowiskowych oraz rosnącej roli komunikacji

medialnej w kształtowaniu postaw proekologicznych, refleksja nad funkcjonowaniem mediów w tym obszarze wydaje się szczególnie potrzebna. Pomimo znaczenia i potencjału sprawczego mediów w zakresie zarządzania kryzysem oraz redukcji zagrożeń związanych ze zmianami klimatu, w literaturze naukowej wciąż brakuje całościowych, pogłębionych opracowań tego zagadnienia. Tym samym recenzowana dysertacja wpisuje się w istotną lukę badawczą, oferując oryginalne i potrzebne ujęcie analizowanego problemu.

Struktura pracy i poprawność metodologiczna

Recenzowana rozprawa doktorska wyróżnia się przejrzystą i spójną konstrukcją metodologiczną. Liczy 231 stron i obejmuje cztery rozdziały tworzące główną część pracy, a ponadto zawiera wszystkie wymagane elementy formalne, takie jak zakończenie, bibliografię, wykaz skrótów oraz spisy ilustracji, schematów, tabel i wykresów, a także dwa aneksy.

Autorka wskazała trzy główne cele dysertacji: identyfikacja medialnej ważności kwestii zmiany klimatu i sposobu ekspozycji tego tematu; analiza pełnionych ról dziennikarskich w przekazywaniu informacji na temat zmiany klimatu; identyfikacja funkcji mediów realizowanych podczas prezentowania problemu zmiany klimatu, które uzupełniła pięcioma celami szczegółowymi: identyfikacja sposobu ramowania kwestii zmiany klimatu przez media tradycyjne i online; określenie medialnej ważności wydarzeń dotyczących zmiany klimatu poprzez identyfikację ich cech; analiza pełnionych ról dziennikarskich w przekazywaniu informacji na temat zmiany klimatu; identyfikacja funkcji mediów realizowanych podczas prezentowania problemu zmiany klimatu oraz określenie poziomu świadomości, stanu wiedzy oraz postaw odbiorców mediów wobec zmiany klimatu (s. 8). Precyzyjne i szczegółowe określenie celów badawczych niewątpliwie stanowiło istotne wsparcie dla Autorki w prowadzeniu zaplanowanych analiz, nadając im wyraźny kierunek oraz zapewniając spójność metodologiczną całego wywodu. Jednocześnie klarowność tych założeń ułatwia proces odbioru i oceny pracy przez recenzentów, ponieważ pozwala jednoznacznie odnieść zastosowane metody i uzyskane wyniki do pierwotnych zamierzeń badawczych. Dzięki temu możliwa jest rzetelna weryfikacja zarówno adekwatności przyjętej strategii badawczej, jak i zasadności formułowanych wniosków, co znacząco podnosi przejrzystość oraz wartość naukową dysertacji.

Należy jednocześnie zauważyć, że Autorka nie sformułowała hipotez badawczych. W kontekście eksploracyjnego charakteru pracy, co zostało przez autorkę wyraźnie zaznaczone

już we wstępie, przy prezentacji pytań badawczych, decyzję tę należy ocenić pozytywnie, uznając ją za przejaw dojrzałości metodologicznej. W badaniach o charakterze eksploracyjnym formułowanie hipotez mogłoby bowiem prowadzić do ich nadmiernej oczywistości lub wtórności wobec istniejącej wiedzy, zamiast sprzyjać otwartemu i pogłębionemu rozpoznaniu analizowanego zjawiska.

Pochwalić należy również strukturę dysertacji, która została konsekwentnie dostosowana do uprzednio określonych celów i założeń badawczych. Zastosowany podział na rozdziały cechuje się klarownością oraz wewnętrzną spójnością, a jednoznaczne oddzielenie części teoretycznej od części empirycznej znacząco podnosi przejrzystość prezentowanych treści i ułatwia odbiorcy podążanie za logiką wywodu. Tego rodzaju uporządkowanie wskazuje na umiejętne zarządzanie materiałem badawczym oraz świadome, metodyczne planowanie kolejnych faz analizy.

Część teoretyczna dysertacji, obejmująca dwa pierwsze rozdziały, została zaprojektowana w sposób przemyślany, co sprawia, że nie ma w nim zbędnych elementów i pobocznych wątków. Rozdział pierwszy buduje ramy pojęciowe, osadzone w teoriach medioznawczych odnoszących się do zawartości mediów i działalności dziennikarzy, co stanowi solidną podstawę do badań empirycznych.

W rozdziale drugim Autorka przybliży kwestie związane ze zjawiskiem zmiany klimatu. Również w tym rozdziale doktorantka sprawnie przedstawia analizowane zjawisko, wskazując co rozumie się przez zmiany klimatu w dyskursie naukowym i przedstawiając wielowymiarowość zjawiska. Interdyscyplinarne podejście do zmian klimatu, ukazanie przez autorkę jej z różnych perspektyw niewątpliwie ubogaca pracę i pozwala głębiej zrozumieć znaczenie problemu. Tym bardziej zabrakło mi jasnego zauważenia perspektywy etycznej problemu zmiany klimatu. Słusznie Autorka wskazuje człowieka jako współsprawcę zmiany klimatu, której skutki, w tym zagrożenia dla zdrowia fizycznego i psychicznego, coraz wyraźniej ujawniają się w życiu społecznym. W konsekwencji zmiana klimatu nabiera wyraźnego wymiaru moralnego, odnoszącego się do odpowiedzialności jednostek, społeczeństw i państw za podejmowane działania oraz ich długofalowe skutki dla obecnych i przyszłych pokoleń.

Jednocześnie jednak przeciwdziałanie zmianom klimatu ujawnia istotne dylematy etyczne, wynikające z napięcia między wartościami moralnymi a realiami ekonomicznymi. Wdrażanie rozwiązań proekologicznych często wiąże się z wysokimi kosztami, które mogą

prowadzić do spadku konkurencyjności przedsiębiorstw, ograniczenia wzrostu gospodarczego, a nawet utraty miejsc pracy. W tej perspektywie podmioty gospodarcze oraz jednostki stają przed trudnym wyborem między realizacją normatywnego obowiązku ochrony środowiska a koniecznością zapewnienia własnej stabilności ekonomicznej i bezpieczeństwa społecznego.

Dylemat ten pogłębia się w warunkach globalnej nierówności, gdzie różne państwa i gospodarki funkcjonują w odmiennych ramach regulacyjnych i dysponują zróżnicowanymi zasobami. W rezultacie działania proklimatyczne podejmowane przez jednych mogą prowadzić do relatywnych strat w porównaniu z tymi, którzy takich działań nie wdrażają. Rodzi to pytania o sprawiedliwość podziału kosztów transformacji klimatycznej oraz o zakres odpowiedzialności poszczególnych aktorów w skali globalnej.

W efekcie zmiana klimatu jawi się jako złożony problem etyczny, w którym ścierają się różne racjonalności i systemy wartości: ochrona środowiska kontra bezpieczeństwo ekonomiczne, solidarność globalna kontra interesy lokalne, a także długoterminowa odpowiedzialność wobec przyszłych pokoleń kontra krótkoterminowe potrzeby i ograniczenia współczesnych społeczeństw. To właśnie ta wielowymiarowość sprawia, że walka ze zmianą klimatu nie jest prostym wyborem między dobrem a złem, lecz wymaga wyważenia konkurujących ze sobą racji moralnych i praktycznych.

Wydaje się, że w kontekście kształtowania postaw wobec zmiany klimatu czynnik ten ma znaczenie co najmniej równorzędne z samą wiedzą na temat jej skutków. Sama świadomość konsekwencji zmian klimatycznych, choć niewątpliwie istotna, nie zawsze przekłada się na gotowość do działania.

Dobór i opracowanie źródeł i literatury przedmiotu

Autorka wykazała się dużą biegłością w selekcji materiałów źródłowych, tworząc solidny fundament teoretyczny, który w sposób harmonijny łączy klasyczne teorie medioznawcze z najnowszymi wynikami badań. Umiejętnie dobiera literaturę zarówno o charakterze kanonicznym, stanowiącą punkt odniesienia dla analiz w obrębie nauk o mediach, jak i aktualne opracowania empiryczne, odzwierciedlające współczesne kierunki badań oraz dynamikę zmian w środowisku.

Na szczególne podkreślenie zasługuje zdolność Autorki do krytycznej analizy źródeł oraz ich syntetycznego ujęcia. Integracja perspektyw teoretycznych z wynikami najnowszych

badania nadaje pracy spójność i aktualność, a jednocześnie świadczy o wysokiej świadomości metodologicznej. Dzięki temu część teoretyczna nie pełni wyłącznie funkcji przeglądowej, lecz stanowi dobrze ugruntowane zaplecze dla dalszych analiz i wniosków badawczych.

Metody badawcze

O wartości dysertacji w istotnym stopniu przesądza jej przemyślanie zaprojektowana część empiryczna, która stanowi kluczowy element całej pracy. Autorka, dążąc do realizacji zarówno celów głównych, jak i celów szczegółowych, zdecydowała się na zastosowanie dwóch metod badawczych: analizy zawartości i ankiety. Wybór ten należy uznać za w pełni uzasadniony i metodologicznie trafny, ponieważ pozwala na wieloaspektowe ujęcie analizowanego problemu.

Zastosowane podejście umożliwiło nie tylko uchwycenie skali oraz struktury badanych zjawisk w wymiarze ilościowym, lecz także ich pogłębioną interpretację. Dzięki temu Autorka uzyskuje bardziej kompletny i zniuansowany obraz badanego obszaru, łącząc analizę danych liczbowych z refleksją nad ich znaczeniem i kontekstem. Takie rozwiązanie zwiększa wiarygodność wyników oraz świadczy o wysokim poziomie świadomości metodologicznej, a także o umiejętności adekwatnego dopasowania narzędzi badawczych do charakteru podejmowanego problemu.

Część teoretyczna pracy została oparta przede wszystkim na wnikliwej i krytycznej analizie literatury przedmiotu, obejmującej zarówno klasyczne opracowania, jak i najnowsze publikacje. Tak szeroki i starannie dobrany zakres źródeł świadczy o bardzo dobrym rozeznaniu Autorki w badanej problematyce oraz o jej dojrzałości naukowej. Przyjęte podejście pozwoliło na solidne i dobrze uzasadnione opracowanie klucza kategoryzacyjnego, który następnie został wykorzystany w rozdziale trzecim zawierającym analizę zawartości mediów.

Na szczególne podkreślenie zasługuje fakt, że choć wiodącą perspektywą teoretyczną pozostaje koncepcja ról dziennikarskich Claudii Mellado, słusznie uzupełnione przez Doktorantkę o funkcję edukatora, Autorka z dużą swobodą i kompetencją integruje również inne ujęcia teoretyczne omówione w pierwszym rozdziale. Znajdują one wyraźne odzwierciedlenie w konstrukcji narzędzia badawczego, co świadczy o jego przemyślanej strukturze oraz wysokim stopniu spójności między warstwą teoretyczną a empiryczną. Takie podejście nie tylko wzmacnia wartość poznawczą pracy, lecz także potwierdza umiejętność twórczego łączenia refleksji teoretycznej z praktyką badawczą.

O dojrzałości badawczej Doktorantki świadczy ponadto trafny dobór próby badawczej – reprezentatywnej, a jednocześnie odpowiednio wyważonej pod względem liczebności, co sprzyja zarówno rzetelności analiz, jak i ich wykonalności. Na uznanie zasługuje również przeprowadzenie badań pilotażowych, które umożliwiły weryfikację i udoskonalenie narzędzia badawczego przed realizacją właściwego etapu badań, co dodatkowo podnosi ich wiarygodność i metodologiczną poprawność.

Również badanie ankietowe zaprezentowane w rozdziale czwartym nie budzi zastrzeżeń natury metodologicznej i należy je ocenić bardzo pozytywnie. Wielkość grupy badawczej odpowiada celom pracy i pozwala na uzyskanie wiarygodnych oraz użytecznych poznawczo wyników. Na uznanie zasługuje konstrukcja kwestionariusza ankiety, której pytania są jasno sformułowane, logicznie uporządkowane i w pełni adekwatne do postawionych pytań badawczych.

Sam proces realizacji badania został przeprowadzony w sposób rzetelny i transparentny, zgodny z przyjętymi standardami metodologicznymi. Całość świadczy o wysokim poziomie przygotowania warsztatowego Autorki oraz jej świadomości badawczej. Dzięki temu uzyskane wyniki można uznać za wiarygodne i stanowiące wartościową podstawę do formułowania wniosków, co dodatkowo wzmacnia jakość całej dysertacji.

Podsumowanie badań i wnioski

Podsumowanie przeprowadzonych badań doktorantka rozpoczęła od sformułowania odpowiedzi na zasadnicze pytania badawcze postawione we wstępie do dysertacji. Przeprowadzona analiza wykazała, że problem zmiany klimatu jest obecny w przekazach medialnych, jednak mimo jego dużego znaczenia społecznego, wciąż zajmuje relatywnie niewiele miejsca w agendzie informacyjnej. Więcej uwagi poświęcają mu media telewizyjne niż internetowe, wśród których wyróżnia się Interia jako portal publikujący najwięcej materiałów na ten temat. Jednocześnie zagadnienie to rzadko jest przedstawiane jako szczególnie istotne, choć częściej ma to miejsce w serwisach telewizyjnych, gdzie około jedna czwarta materiałów została zaklasyfikowana jako „ważne”.

W analizowanych przekazach dominują cechy takie jak obecność elit władzy, negatywny charakter wydarzeń oraz ich duża skala, co podkreśla polityczny i społeczny wymiar zmiany klimatu jako globalnego wyzwania. Jednocześnie zauważalna jest przewaga tzw. „ramy czarnego scenariusza”, koncentrującej się na zagrożeniach i ryzykach, co wpisuje się w logikę

mediów preferujących negatywne informacje. Jak zauważa Autorka taka narracja może jednak prowadzić do spadku zaufania odbiorców i unikania treści medialnych. Najczęściej obserwowaną rolą dziennikarską był interwencjonizm, wskazujący na aktywne zaangażowanie dziennikarzy w debatę publiczną, natomiast rzadziej pojawiały się funkcje edukacyjne.

Wyniki badań ankietowych pokazują natomiast, że Polacy deklarują stosunkowo wysoki poziom znajomości pojęcia zmiany klimatu, choć wiedza ta nie zawsze ma charakter pogłębiony. Mniej niż połowa respondentów wskazuje działalność człowieka jako główną przyczynę tego zjawiska. Mimo to zauważalny jest wzrost świadomości społecznej w porównaniu z wcześniejszymi badaniami. Jednocześnie większość badanych deklaruje podejmowanie działań proekologicznych, jednak mają one często charakter pragmatyczny i ekonomiczny, związany np. z oszczędzaniem zasobów i pieniędzy.

Przedstawione przez Autorkę odpowiedzi oraz sformułowane wnioski uprawniają do stwierdzenia, że osiągnęła ona główny cel badawczy określony we wstępie, przeprowadzając wszechstronną i pogłębioną analizę roli mediów i dziennikarzy w procesie przekazywania informacji oraz kształtowania świadomości, wiedzy i postaw społecznych wobec zmiany klimatu.

Redakcja rozprawy

Styl narracji oraz warstwa językowa recenzowanej dysertacji zasługują na pozytywną ocenę i nie budzą istotnych zastrzeżeń. Tok wywodu jest przejrzysty, spójny i konsekwentnie rozwijany, co sprzyja zrozumieniu także bardziej złożonych kwestii teoretycznych i metodologicznych. Autorka posługuje się językiem klarownym i komunikatywnym, a jednocześnie odpowiednio zdyscyplinowanym naukowo, zachowując właściwe proporcje między precyzją terminologiczną a przystępnością przekazu.

Wprawdzie w pracy można dostrzec nieliczne uchybienia językowe oraz drobne niedoskonałości o charakterze edytorskim i formatowym, jednak mają one charakter sporadyczny i nie rzutują na ogólny poziom opracowania. W konsekwencji należy uznać, że dysertacja spełnia wymagania w zakresie poprawności językowej i redakcyjnej, nie dając podstaw do formułowania poważniejszych zastrzeżeń.

Konkluzja

W związku z wyżej przedstawioną oceną i obowiązującą *Ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* z dnia 20 lipca 2018 r., która wskazuje w Art. 187, że:

„1. Rozprawa doktorska prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dyscyplinie albo dyscyplinach oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej lub artystycznej.

2. Przedmiotem rozprawy doktorskiej jest oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej albo oryginalne dokonanie artystyczne”
stwierdzam, że przedstawiona rozprawa spełnia stawiane przez *Ustawę* wymagania merytoryczne i metodologiczne.

W swojej rozprawie mgr Daria Teresa Zadrożniak podjęła problematykę aktualną i istotną z perspektywy społecznej. W trakcie realizacji projektu wykazała się szeroką wiedzą teoretyczną oraz umiejętnością samodzielnego prowadzenia badań naukowych, opierając swoje analizy na bogatej i trafnie dobranej literaturze przedmiotu. Również sposób zaprojektowania i przeprowadzenia badań empirycznych oraz formułowania wniosków nie budzi zastrzeżeń.

Choć w pracy można wskazać pewne drobne uchybienia, mają one charakter marginalny i nie wpływają na jej ogólną, pozytywną ocenę. W związku z powyższym wnioskuję o dopuszczenie mgr Darii Teresy Zadrożniak do dalszych etapów przewodu doktorskiego na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

